

TOBIAS

Een bijzondere reis

Hans Christiaan Mol PhD

Nineveh in het jaar 623 voor Christus

Nineveh was één van de grote bekende steden van het sterke Assyrische rijk; het centrum van de stad werd doorsneden door een aftakking van de Tigris namelijk de Khawsar rivier, die het oosten en het westen van de stad met elkaar verbond. Er waren in totaal vijftien poorten, zowel groten als kleinen, die toegang gaven tot het beschermde binnenste deel van de stad, waarvan de Shamash-poort de grootste en belangrijkste was. Hier stond ook het versterkte bastion met de zes grote torens.

Tobith woonde met zijn gezin in een schamel huis, even ten zuiden buiten de stad waar slechts een enkele poort was, de Ashur poort, vanuit deze poort kon men de karavaanweg op en doorreizen naar Babylon, in het verre zuiden.

Tobith wandelde naar zijn huis over het kleine stoffige pad ten zuidoosten van Nineveh. Hij kwam van de Joodse begraafplaats waar hij zojuist een bevriende Jood zijn laatste rustplaats had gegeven. De zon scheen onbarmhartig op hem neer en hij wenste thuis te zijn of, en dat was nog fijner, een bad te nemen in het koele water van de Tigris. Tobith was een Jood in ballingschap en al vele jaren deed hij zijn barmhartige werk voor zijn naasten. De Joden werden over het algemeen niet als gelijke gezien en vooral de terechtgestelde Joden, die onder het bewind van Sennacharib, zoon van Sargon I, op het veld door de beulen werden achtergelaten om opgegeten te worden door roofdieren. Tobith kon dat echter niet aanzien; het druiste tegen zijn gevoel in om een medebroeder zo te laten liggen. Daarom had hij het als taak op zich genomen om hen te begraven, hoewel dat door de koning lange tijd verboden was; de nabestaanden van de overledene schonken hem meestal een kleine vergoeding waarvan hij, zij het schamel, kon leven. Hij herinnerde zich als de dag van

gisteren dat iemand hem eens verraden had; Tobith werd toen aangegeven bij het hof, maar met behulp van een bevriende relatie heeft hij toen kunnen vluchten.

Tobith keek even op van zijn overpeinzingen toen enkele soldaten van het hof langskwamen. Zij droegen het vaandel van Nineveh met zich mee: een cuneiform van een vis in een huis, de Noen in de Beth was Tobith's beeld van Nineveh. Ook hij voelde zich opgesloten als een vis in een huis; deze twee eerste letters waren de afkorting van Nebuchadnezzar, de man die zijn volk in ballingschap had meegenomen vanuit het land van melk en honing naar een ver en onbekend oord. De Noen-Beth, uitgesproken als Nevo, staat ook voor de door hem geliefde en tegelijkertijd gehate planeet Mercurius; de god van de handel. De Trilithon, de drie heilige stenen, die ter ere van Mercurius werden opgericht en langs de wegen veel werd gezien, kon men gebruiken door een offer te geven op deze plaatsen. Dit offer werd geplengd door het gooien van een steen en hierdoor zou de handel goed verlopen. Natuurlijk, handel is handel, dacht hij, maar het is wel iets dat je zelf doet en daarvoor hoef je geen offer te brengen aan drie stenen. Puur bijgeloof en afgodendienst, vond hij.

In gedachten ging hij weer terug naar de tijd dat hij zich schuil gehouden had om te ontsnappen aan de zeer waarschijnlijke executie. Tijdens deze periode kwam hij met zijn gezin in grote moeilijkheden daar er geen inkomen meer was en hierdoor zou hij afhankelijk worden van familie en goede kennissen, maar gelukkig werd Sennacharib vermoord door een complot van zijn eigen zonen notabene! Natuurlijk wilden ze de macht over het grote Assyrie zelf hebben, maar gelukkig had de jongste broer, Esarhaddon, daar een stokje voor gestoken; hij versloeg hun legers in Hanigalbat, West-Assyrie en trok vervolgens op naar Nineveh om als nieuwe koning plaats te nemen op de troon.

Misschien omdat Esarhaddon het oogappeltje was van zijn moeder Naqi'a-Zakutu regeerde deze nieuwe koning redelijk joods gezind en sindsdien kon Tobith zijn werk zonder angst en in volle openbaarheid doen en de Joden kregen ook een betere rol in de samenleving. Hun vrijheid ging zelfs zover, dat Tobith's neef, Ahikar, dienaar en schrijver werd van de koning in de koningsstad Calah, waar de archieven werden bijgehouden.

Het mooiste deel van Nineveh, buiten de indrukwekkende koninklijke paleizen, was de botanische tuin, een van de goede werken van Sennacharib. Bomen uit heel het rijk werden daar verzameld en daarom was de stad een trekpleister voor de vele duizenden mensen die Nineveh jaarlijks aandedden. In vroeger tijd was het voor de Joden verboden om de botanische tuin te betreden, maar nu onder het bewind van Esarhaddon werd het oogluikend toegestaan.

Tobith keek op en zag aan zijn linkerkant de Nebi Yunis een kleine berg ten zuiden van de stad; hier lag volgens de overlevering de profeet Jonah begraven, de man die Nineveh gewaarschuwd had voor de ondergang indien zij zich niet zouden gedragen. Tobith had horen vertellen dat de nieuwe koning op deze berg zijn paleis zou gaan bouwen, niet ver van de botanische tuin. Ondertussen was Tobith op de grote karavaanweg gekomen, de grote levensader waar ezels en kamelen zwaar beladen uit verre streken overheen kwamen en hier was hij rechtsaf geslagen in de richting van de stad; de karavaanweg was de grote handelsroute van Babylon, in het zuiden, naar Nineveh en dan verder noordwaarts. Het was een grote drukte en hij mengde zich tussen de vele nationaliteiten, handelaars en soldaten. De handelaars liepen met volgeladen ezels of kamelen in beide richtingen en soms stonden zij langs de weg om hun waar te verkopen.

Voor Tobith was dit niet interessant; ten eerste waren de meeste dingen niet *kosher* voor hem als Jood en ten tweede had hij zijn zuurverdiende geld hard nodig om zijn gezin te onderhouden. Op het eerste kruispunt ging hij linksaf en na enkele honderden meters was hij aangekomen bij zijn huis; zijn vrouw Anna was buiten bezig met de weinige etenswaar die hij kon verbouwen op het kleine stukje grond en zijn zoon Tobias lag zoals gewoonlijk weer te mijmeren. Zijn dochter Mirjam was al getrouwd en woonde dus niet meer thuis.

Tobith hield veel van zijn zoon, maar een erg praktisch karakter had Tobias niet, dat moest hij toegeven; nee, het was meer een echte denker, misschien is het voor hem weggelegd om een Thora geleerde of profeet te worden, maar akkerbewerking was niets voor hem en eveneens het handmatig maken van dingen zou uitdraaien op een fiasco. Tobith ging naar binnen en schonk zich wat water in om zijn dorst te lessen en ging toen naar buiten om liggend in de schaduw van de olijfboom uit te rusten.

Villon

Ashmedai stond voor de troon van de heerser der Eersten. Hoewel hij aan het hoofd stond van een machtige schare wezens trilde hij inwendig bij het aanschouwen van de Hoofd-Eerste. Het was met een vrij grote regelmaat dat hij door de Hoofd-Eerste werd bevolen sinds deze Eersten de aarde hadden bevolkt, maar elke keer opnieuw overkwam hem een intens gevoel van onderdanigheid, een gevoel dat hij normaal gesproken niet kende. De Hoofd-Eerste richtte zich tot hem en zei:

“Ashmedai, koning der Dregvants, heerser der Aesmadiv, waarom is boven boven en beneden beneden? Waarom is licht licht en duisternis duisternis? “.

Ashmedai stond perplex. De krachten van licht en duisternis zijn vanaf het allereerste begin der schepping aanwezig geweest, daaraan hoefde je niet te twijfelen, maar waarom wilde de Hoofd-Eerste hem op de proef stellen over het diepere waarom? Zijn gedachten hadden even de neiging af te dwalen naar de reden waarom alles eens begon, hoe de wereld ontstaan was, hoe hij zijn macht had gekregen, hoe hij moest dienen voor de Hoofd-Eerste, maar zich realiserend dat elke aarzeling negatief opgevat zou kunnen worden, besloot hij snel te antwoorden in de hoop dat het antwoord in goede aarde (dat is een leuke woordspeling, flitste het door hem heen) zou vallen.

“Zeer geloofde Hoofd-Eerste, achtenswaardige Heer, mag ik uwe als voorbeeld stellen, de twee wezens die uwe zeer wel bekend zijn: de vrouwen Ashteroth en Lilith. Ashteroth is die de vrouwe van pure liefde en zintuiglijk genot, zij die de dageraad verlicht aan de oostelijke horizon, waardoor zowel mens als dier met hun beperkte vermogens de dingen kunnen ontwaren en hun taken kunnen verrichten. De Meden stellen haar gelijk aan de planeet Venus, de morgenster. Lilith aan de andere kant is, zoals gij weet, de vrouw van Samaël, zij is de koningin der duisternis, heerseres over de kelippoth ofwel de schillen; haar taak is het toch om te verbergen, alles in duisternis te hullen of, nadat gij wenst, met schillen te inkapselen en wanneer de tijd gekomen is, zal zij deze vernietigen en openstellen voor het licht van Ashtoreth. Hoe zou het leven iets kunnen betekenen zonder deze twee? Wie dooft het licht der ogen opdat men niet zal zien wat onverdraaglijk is? Wie opent de ogen wanneer een openbaring voor de deur staat?”

Even bleef het onheilspellend stil, maar vervolgens nam de Hoofd-Eerste weer het woord: “ Gesproken in waarheid hebt gij, Ashmedai, maar hoor ik niet een stille jaloersheid in uw stem wanneer gij met een zekere trots spreekt over Lilith? Waakt u voor trots, ik ken uw

werken, ik weet dat gij de Joodse koning Salomo hebt geholpen bij de bouw van de tempel door hem de *shamir* te geven, een worm om rotsen te graven. Godgeklaagd, Ashmedai, want sprak ook hier niet een zekere trots in uw handelen, daar deze tempel uw antwoord was op de verering van Ashtoreth?”

“Niet in het minst”, zei Ashmedai, “ik doe uw werk en sta garant voor resultaat. Gij kunt dit niet zeggen van Samaël die in wezen een rebel onder de Dregvants is en die meermaals de plank heeft misgeslagen, waardoor wij, met uw welnemen, regelmatig in de problemen komen”.

“Het is goed, genoeg van dit; uw antwoord betreffende licht en duisternis is mij thans voldoende”, zo besloot de Hoofd-Eerste en hij vervolgde “ Ashmedai ik heb een opdracht welke zo snel mogelijk vervuld moet worden en ik vertrouw alleen jou deze taak toe. Je hebt natuurlijk wel gehoord van de vrome Jood Tobith, hij woont in Nineveh. Hij heeft al zolang zijn beste krachten gegeven om zich in te zetten voor de medemens, zij het voor de eigen soort, maar dat is mensen eigen. Ik vind dat hij tijdelijk bevrijd moet worden uit zijn ellendige bestaan en heb gekozen voor een blindheid welke brandt in zijn ogen. De manier waarop laat ik geheel aan jou over, het vervolg echter heeft een grotere impact dan jij kunt vermoeden, maar dat is niet jouw zaak. Doe slechts wat ik je bevolen heb.”

Ashmedai boog diep en beloofde de Hoofd-Eerste dat hij zich optimaal van zijn taak zou kwijten. Hij vloog direct door naar Lilith daar zij het is die licht wegneemt of toestaat en hij raadpleegde met haar over de te volgen methode. Zij stelde hem toen voor om een spreeuw te sturen, daar dit de vogel der vrijheid is. De spreeuw zou op een tak van de olijfboom gaan zitten en zijn scherpe uitwerpselen in de ogen van Tobith doen neer komen en hem alzo verblinden, aldus ging zij aan de slag.

Nineveh

Tobith was enigszins uitgerust, hij had zowaar zelfs wat geslapen en daarom rekte hij zich eens behaaglijk uit en opende de ogen. Plotseling viel er spreuwenstrontje in zijn ogen en dit brandde zo hevig dat het licht uit zijn ogen wegging. Hij schreeuwde het uit van de pijn en zijn vrouw Anna, samen met de verschrikte Tobias, snelden naar hem toe om te vragen wat er was. Toen Anna vernam dat hij niets meer kon zien en dat zijn ogen sterk brandden, haalde zij snel een kruik water en depte zijn ogen met dit verkoelende water, maar het mocht niet baten. Tobith was en bleef blind. En het werd nog slechter.

Aangezien Tobith nu niet meer in staat was om te werken, verviel het gezin al snel in grote armoede. Tobias, die zeer betrokken was met het lot van zijn vader, probeerde vaak hem te troosten en ging dan gesprekken met hem aan om zijn aandacht af te leiden. “Vader,” zo begon hij op een dag, “vertel mij toch van vroeger, vanwaar zijn jullie gekomen en waarom leven wij nu zo ver weg van het aan ons beloofde land”. En Tobith begon dan zijn verhaal: “Eens woonde onze familie het land, dat God ons gegeven heeft, nabij Jeruzalem. Wij komen voort uit de stam Naftali en geloofden in de enige, ware God, die ons uit Egypte heeft geleid. Tijdens de tocht naar het beloofde land hielden wij onze erediensten in de tent der bijeenkomst, waar het heiligdom, de ark, stond opgesteld. Het was onze koning David die er later voor gezorgd heeft dat dit heiligdom in Jeruzalem werd geplaatst en koning Salomo heeft met hulp van God de tempel gebouwd. We leefden in een zekere mate van vrede; natuurlijk waren er onderlinge twisten, maar dat viel in zijn geheel wel mee.

De grote ramp voor ons volk, echter was de opkomst van Nebuchadnezzar; hij veroverde meer en meer grondgebied en kwam uiteindelijk ook in ons land

terecht . Hij stond helemaal achter de erediensten van Ashtoreth die bij heiligdommen als de Olijfberg en in Beth El werd aanbeden. Voor ons Joden was dit de afgodendienst en onze priesters en profeten vochten tegen elke inmenging van ons volk met deze barbaarse riten. Het mocht niet baten, mijn zoon. Nebuchadnezzar verwoestte de tempel en nam een deel van ons volk mee naar Babylon, daar leefden we in ballingschap totdat ons een zekere vrijheid werd gegeven om ons ergens anders te vestigen. De meeste van ons wilden weer terug maar onze rabbi's verklaarden echter dat het beter was om in Babylonië te blijven, nu ons hedendaagse Assyrië, omdat wij toch onze *mitzvoth* niet voldoende konden uitoefenen daar wij in ons thuisland, na de verwoesting, geen tempel meer hadden. En natuurlijk was het ons ook verboden om een nieuwe tempel te bouwen, dus bleven we maar hier. Onze tak van de familie verspreidde zich voornamelijk in drie richtingen; deels naar Nineveh, zoals wij, deels naar Ectabana en Susa in Elam”.

Hier stopte Tobith zijn relaas en staarde in het niets alsof hij nadacht over iets. Lang was het stil en dan, zo plotseling dat Tobias er van schrok, riep zijn vader uit: “Opeens herinner ik mij iets. Ooit heb ik tien talenten zilver uitgeleend aan mijn familie zodat zij de reis konden maken naar Rages in Medië; deze som geld heb ik nog tegoed van hen. Voorwaar, dit is de uitkomst voor ons gezin. Tobias, zou jij naar mijn familie daar willen gaan om hen aan deze schuld te herinneren en vraag hen dan mij terug te betalen, zodat wij weer kunnen eten en leven? “

Tobias, echter, was nog nooit Nineveh uit geweest en bij de gedachten dat hij alleen zo'n lange reis moest maken, kromp zijn maag ineen; hij zei dat tegen zijn vader. “Dat is geen probleem, Tobias, ik zorg voor een goede gids en onderweg kun je ook nog verblijven in Ectabana bij andere familie; ook zij zullen je zeker helpen. Zendt een boodschapper naar Caleh en laat

hem vragen naar mijn neef, de schrijver Ahikar; hij zal voor een goede gids zorgdragen”. En zo gebeurde het dat het rad van het lot ging draaien en niemand wist wat voor een toekomst er voor de deur stond, alleen de Hoofd-Eerste had zo zijn gedachten, maar hij zei niets.....

Villon

Ashmedai keerde terug tot de Hoofd-Eerste en bracht hem verslag uit betreffende de zaak Tobith. Deze knikte instemmend en vroeg: “Waarom hebt gij deze taak uitbesteed aan Lilith? Ik had aan u de opdracht gegeven om Tobith te verblinden, waarom hebt gij Lilith ingeschakeld? En weet Samaël, haar man, hiervan?” Ashmedai keek om zich heen en zag in de diepe duisternis de gloeiende ogen van Samaël, zijn rivaal vanaf het begin der schepping. Samaël was het die de eerste menselijke vrouw tot val had gebracht, waarop zij op haar beurt de eerste man meesleurde in een leven vol pijn en verdriet. Dit was nooit het hoofddoel geweest van de Eersten, zij eisten rust en dienstbaarheid voor de mensen die zij geschapen hadden. Wie had verwacht dat uit de eigen groep iemand zich op zou werpen als intrigant?

Samaël was toen uit de hemelse academie verstoten wegens zijn wangedrag, maar hij maakte veel dingen met behulp van een grote vindingrijkheid. Vermomd was hij, die eerste keer, als een slang en nog een kleine slang ook, want dat viel niet zo op. Als Leviathan, de draak van de zee en symbool van het kwaad, was het hem nooit gelukt; de mens zou duizend angsten doorstaan hebben en nooit geluisterd, maar ja, dat alles is verleden tijd. Hij keerde zich weer naar de Hoofd-Eerste toe en zei:

“Het is mij duidelijk dat Samaël hier achter zit, hij zal wel weer geklaagd hebben, omdat ik zijn vrouw gebruikt heb als middel tot slagen. Gezien mijn beperkte

mogelijkheid tot voorspelling, en dat alleen bij de mens, zag ik dat haar hulp onontbeerlijk was om het juiste resultaat te bereiken. Daarnaast moet het u bekend zijn dat Lilith het duistere aspect van Venus ofwel de tegenhanger van Ashtoreth is. Vandaar uw vraag die gij voordien gesteld hebt met betrekking tot licht en duisternis. Mijn taak is het haar baan en rotatie te continueren; Samaël's taak is het om deze baansnelheid en rotatie af te remmen. Niet voor niets zijn wij tegenstanders gelijk Ashtoreth en Lilith dit op hun manier ook zijn”.

De Hoofd-Eerste wendde zich tot Samaël, die achter hem bleek te staan en vroeg:”Wat hebt gij hierover te zeggen?”

En Samaël sprak de volgende woorden:” Mijn naam, edelmachtige grootheid, begint met de Samech, het wiel of *ofan*, waarmee ik sterke connecties heb. Was ik het niet die de wielen van de Egyptenaren heeft teruggedraaid, zodat zij bleven steken in de Schelfzee? Ook wordt mijn naam verbonden met *sami*, blindheid en dat was toch het doel van uw opdracht? Waarom heb ik deze taak niet gekregen?”

De Hoofd-Eerste keek hem indringend aan, toch week hij niet voor de roodgloeiende ogen en gaf de volgende verklaring: ”Ashmedai heeft juist gehandeld, want uw blindheid is een definitieve blindheid; wanneer gij iets teruggedraait kan het niet meer op gang gebracht worden en dat is niet mijn opzet. De tijdelijke blindheid van Tobith heeft een doel; een doel dat ingelost wordt door zijn zoon Tobias. Hierdoor zal een fout uit het verleden goed gemaakt worden en de toekomst gezuiverd. Daarom, o Samaël, heb ik niet voor u gekozen, maar gaf ik de taak aan Ashmedai, die zeer terecht de koningin der duisternis Lilith heeft ingezet omdat haar duisternis tijdelijk is en een nut heeft.”

Hierop droop Samaël af en Ashmedai vertrok.

Nineveh

In afwachting van de gids bracht Tobias de meeste tijd door bij zijn vader die hem op de hoogte stelde van de familie waarheen zijn reis zou gaan. Tijdens een van deze gesprekken dwaalde zijn gedachten af en terwijl hij in de verte staarde, viel zijn blik op de Nebo Yunis, de kleine berg, die nog net vanuit hun huis te zien was. "Vader", zei hij, "wat is het verhaal achter de Nebo Yunis, de begraafplaats van de profeet Jonah?"

En Tobith begon zijn relaas:

"Jonah was de zoon van Amittai en een van onze kleine profeten. Op een dag kreeg hij de opdracht van Adonai om naar Nineveh te gaan waar hij Gods oordeel uit moest spreken over de stad, want de inwoners leefden een wetteloos en bandeloos leven en dat was niet toegestaan in Zijn ogen. De ontheiliging van alle menselijke waarden was dus de oorzaak van hun mogelijk onontkoombaar lot. Jonah weigert echter in te gaan op het bevel van Adonai, want hij weet vrijwel zeker dat wanneer de burgers van Nineveh zich bekeren, Adonai hen zal sparen en dat gunt hij hun niet; daarom probeert hij Adonai te ontlopen door de boot te nemen naar een heidens land. Mogelijk zou hij aldaar kunnen ontsnappen aan het Alziend oog, omdat Adonai niet onder de heidenen verkeert. Maar nadat zij uit de haven van Jaffa uitgevaren zijn, steekt er een storm op en de kapitein en zijn bemanning roepen hun goden aan om hun levens en dat van de reizigers te sparen, maar helaas niets hielp. Ten einde raad besluiten ze een orakel te raadplegen om te zien wie van de opvarenden de oorzaak zou kunnen zijn van de storm. Het lot valt op Jonah als oorzaak van de storm en daarom pakken zij hem op en houden hem tot aan zijn knieën in het water. De storm neemt inderdaad af, maar wanneer zij hem weer optrekken begint de storm

opnieuw. Nog eens proberen zij Jonas in het water te krijgen en deze keer met het water tot aan zijn nek en ook nu zwakt de storm af, maar wanneer zij hem de boot optrekken steekt deze weer op. Men besluit vervolgens om Jonah toch maar overboord te gooien en zij bidden tot hun goden om vergeving voor deze snode daad. Jonah echter wordt, zodra hij in het water terecht komt, opgeslokt door een grote vis en in de buik van deze vis bidt hij tot Adonai en dankt Hem voor zijn redding. Adonai stuurt de vis naar de kust van het Heilige Land en daar op het strand wordt Jonah uitgebraakt. Hier spreekt Adonai opnieuw tot Jonah en beveelt hem alsnog naar Nineveh te gaan. Dan ziet hij in dat er met Adonai niet te spotten valt en vervolgens reist Jonah af naar Nineveh om alsnog zijn opdracht volgens God's plan uit te voeren.

Eenmaal aangekomen in de stad gaat hij naar de centrale marktplaats en roept de burgers op zich te bekeren en berouw te hebben. Indien zij niet zullen luisteren dan zal binnen 40 dagen de stad door Adonai verwoest worden. Jonah doet dit met zoveel overtuigingskracht dat de mensen onmiddellijk zakken over hun hoofd doen en eveneens vasten en te bidden; zelfs de koning doet aan dit berouw mee en geeft de verordening dat ook de dieren met zakken van rouw bedekt dienen te worden om eveneens de veestapel te sparen.

Wanneer Adonai dat ziet, heeft hij te doen met de mensen en vergeeft hen hun zonden en spaart de stad. Jonah echter is verongelijkt omdat Adonai zich volgens hem om heeft laten praten en hij zegt tegen Hem: "Heb ik het niet gezegd? Dat was de reden waarom ik wilde vluchten, want u houdt zich toch niet aan uw oordeel. Ik wil dat u de stad vernietigt zodat ik niet voor niets deze gevaarlijke reis ondernomen heb". Hij gaat vervolgens naar de kleine berg en vraagt Adonai om dan in ieder geval zijn leven te nemen. Dat gebeurt niet, dus blijft hij

kijken naar de stad om te zien hoe en of deze vernietigd wordt. Wanneer hij zo in de schaduw van een tent zit te wachten laat Adonai een ricinusboom groeien zodat hij meer schaduw en koelte heeft. De volgende dag stuurde Adonai een worm naar de plant zodat deze plotsklaps verlepte en afstierf. Vervolgens steekt er een sterke oostenwind op en Jonah kan het niet meer verdragen en vraagt opnieuw om zijn dood. Dan zegt Adonai: “Je bent begaan met de ricinusboom, waarvoor je niets hebt gedaan en die je niet eens hebt gekweekt en hebt laten opgroeien, de boom die op een wonderbaarlijke manier tussen de ene nacht en de andere is opgeschoten en weer verdwenen? Zou ik dan niet begaan moeten zijn met Nineveh, de grote stad Nineveh, waar zovele mensen wonen – meer dan 12 tienduizendtallen – mensen, die het verschil tussen hun rechterhand en hun linkerhand niet weten, en ook nog eens zovele dieren?” Toen gaf Jonah de geest en hij werd op dezelfde plek begraven; sindsdien heet de berg Nebo Yunis, de berg van Jonah”.

Tobias had het verhaal aandachtig aangehoord en hij overdacht de woorden van zijn vader. Na enige tijd vroeg hij: “Vader, zeg mij, weet u waarom het een ricinusboom was?” En Tobith antwoordde: “De ricinusboom is een grote tweejarige plant, mooi en snel groeiend met een zachte, sappige stam. Weet, dat een lichte beschadiging van de stam kan de oorzaak zijn van de dood van de plant. De ricinus staat symbool voor de waarschuwing dat men zich moet onderwerpen aan de wet der noodzakelijkheid en dus gehoorzamen. Ook staat de ricinus onder invloed van de planeet Jupiter, bekend als de grote weldoener; hij heeft te maken met wasdom, overmatige groei en zijn aard is warm en droog, wat blijkt uit de plaats waar hij opkwam. Daarnaast wordt Jupiter als de stimulator van de geestelijke groei gezien. Jonah had in eerste instantie geen gehoor gegeven aan de opdracht om naar

Nineveh te gaan en werd later weerbarstig toen het niet ging zoals Adonai het lot wendde. Het komen en het gaan der dingen ligt in de handen van Adonai en dat was zijn grote les. Hierdoor kreeg Jonah de mogelijkheid om geestelijk te groeien en eenmaal gerijpt in de essenties van Jupiter ofwel de ricinusboom, was hij bereid te sterven”.

Tobias wilde de wijze woorden van zijn vader goed tot zich door laten dringen en stond op om een tijdje na te denken terwijl hij in de richting van de Tigris liep. Hij wist, dat er in de buurt een aantal ricinus bomen stonden en het leek hem een goed idee om nu eens de ervaring van de boom in hun nabijheid meemaken. Na enige tijd gelopen te hebben zag hij er een staan en liep er op af. Hij schatte deze boom op ongeveer 9 meter hoog en met zijn palmachtige bladeren was het een majestueus gezicht. De rozerode bloesems die nu aan de boom zaten zouden veranderen in de giftige rode vruchten, de ricinusbonen. Ongelooflijk, dacht hij, wat een enorme levenskracht er in deze plant school. Per seizoen groeide hij wel twee meter de hoogte in en kon dus in 5 à 6 jaar op zijn top zijn. Het werd voor hem duidelijk dat Jonah het heerlijk gevonden moet hebben om in zijn schaduw te zitten. Tobias ervoer op dat moment hetzelfde: de kracht van de gloeiende zon was weg en doordat de plant zo sappig was kwam er een sfeer van koelte van af.

Hij genoot van de schaduw en het mooie uitzicht. Verder, in het dal, liep de karavaanweg die hier en daar zichtbaar was en als een levensader door het landschap stroomde. Verderop de berg Nebo Yunis, iets aan de linker kant (zouden er nog steeds ricinusbomen staan?, dacht hij) en verder naar rechts zag hij een groene begroeiing eveneens slingeren door het landschap, hier stroomde de Tigris wist hij, de rivier die onder anderen leven schonk aan de hem zo vertrouwde stad Nineveh. Het was nu rond het middaguur en

Tobias kreeg een hongergevoel in zijn maag. Hij stond op en rekte zich uit om de terugweg te aanvaarden.

Toen zag hij een man; zijn rijzige gestalte stak met zijn haast zwarte kleding schril af tegen het zonovergoten landschap. Hij had een hoog voorhoofd, een krachtige neus en een donkere vrij lange baard. Hij steunde op een lange staf en keek naar Tobias. Even voelde hij zich onzeker, maar dat maakte al snel plaats voor een enorm sympathiegevoel. Wie was dat? Waarom stond hij bewegingloos te staren naar hem? Een diepe impuls deed hem er toe besluiten om in de richting van de man te lopen en hij sprak de man aan, zeggende: "Goedemiddag heer, wie zijt ge en waar komt ge vandaan?" De vreemdeling keek hem aan en zei: "Ben jij Tobias, de zoon van Tobith, de grafdelver?" Tobias wist niet zo snel wat te antwoorden en keek verward om zich heen, zoekend naar een antwoord alsof het op de grond lag, of op zou schieten uit de grond. "Jawel", zei hij uiteindelijk, "dat ben ik". "Dan heb ik de juiste persoon gevonden," zei de man, "is het niet zo, dat je een lange reis moet maken? Ik ben Azarias, de zoon van de grote Ananias, ik ben gezonden door Ahikar, de neef van je vader, om je te gidsen en begeleiden naar Rages in Medië."

Al snel waren ze in een gesprek verwickeld over de voorbereidingen van de reis en liepen zij al pratend naar het huis van Tobith. Eenmaal aangekomen bereidde Anna, de moeder van Tobias een maaltijd, ruim genoeg, zodat ook de vreemdeling voldoende te eten had. Tobith vroeg de vreemdeling naar zijn naam en hij zei dat hij de naam Azarias droeg, dat er geen direct verwantschap met de familie was, maar dat hij op verzoek van Ahikar de bijzondere taak graag op zich genomen had. De keuze was vooral op hem gevallen omdat hij bepaalde invloed had en goed thuis was in Assyrie en Medie, maar, zei hij, ook daar buiten.

Besloten werd om gedurende een dag of twee de nodige voorbereidingen te treffen en daarna op weg te gaan; in eerste instantie langs de Tigris in de richting van Calach, het vroegere Nimrud en dan verder naar Kar-Tukulti-Ninurta, met aan de overzijde van de Tigris de stad Ashur. Tobias kon haast niet wachten en voelde een lichte verkramping in zijn maagstreek wanneer hij dacht aan de grote onbekende tocht naar het verre Rages.

Villon

De Hoofd-Eerste overdacht zijn plan voor Tobias; het moest goed voorbereid zijn, maar tegelijkertijd ook iets aan het toeval overlaten. Gelukkig had hij Rafaël bereid gevonden om Tobias te begeleiden. Rafaël was een van de naaste medewerkers van de Hoofd-Eerste, samen met Michaël, Uriel en Gabriel, de laatste was in het bijzonder actief bij El-Beth-El, wat men afgekort Bethel was gaan noemen. Het was op deze plaats dat zij voor de tweede keer de aarde aandeden en hun doel was duidelijk geweest. In de eerste instantie vriendschap tussen de diverse volkeren en in tweede instantie het aanbrengen van een duidelijke sociale structuur. De aanzet was in eerste instantie goed, maar het uiteindelijke resultaat bleek desastreus, maar ja, dat heb je wanneer je ook een deel toeval toestaat.

“Gegroet Rafaël,” zei hij, “ik heb gezien dat gij uwe vriend Tobias al ontmoet hebt. Ik vraag me alleen af waarom gij dat hebt gearrangeerd bij die ricinusboom? Uit een gevoel van nostalgie misschien? En waarom in hemelsnaam heb jij je voorgesteld als Azarias? Ik begrijp dat jij je eigen naam niet kunt noemen, want anders zouden ze het zo door hebben, maar een andere naam had toch ook gekund.” Rafaël glimlachte en antwoordde: “Is het niet mijn taak om te openbaren? De naam Azarias stamt uit een oude Joodse tak en deze familie staat goed bekend. Verder

leek het me heel symbolisch, gezien het lange verhaal van Jonah en het vervolg van Tobith's uitleg van de ricinusboom, om daar te verschijnen. Misschien dat het iets in hem wakker maakte, maar eerlijk gezegd is dat nog niet goed terechtgekomen. We hebben nog een lange reis met veel geplande toevalstreffers, dus afwachten maar.

En wat de naam betreft: Ik moet u dan vragen in herinnering terug te gaan naar de tijd van het Atlantische Rijk, waar ik als Azarias door het leven ging. Hij heette toen Suthis-Ankh en ik hoopte dat mijn naam bij hem een herinnering op zou roepen. Dus toeval is in deze zaken van mijn kant bezien tot een minimum bepaald; het toeval kreeg wel een kans doordat hij zich bij toeval zou herinneren, hetgeen dus niet gebeurd is. Maar, wat ik vragen wil, heeft u Michael nog gesproken?"

De Hoofd-Eerste fronste de wenkbrauwen en zei: "Michael heeft een andere taak dan jij en buiten dat, hij doet in dit spel niet mee. Waarom vraag je dat?"

"Wel, om de volgende reden: daar Michael bekend staat als de verdediger der Joden zou hij zich wel eens kunnen bemoeien wanneer ik met zijn uitverkoren volk bezig ben. Hij heeft uiteindelijk ook aangestuurd op het doen verslaan van Sennacherib en zijn leger. Hierdoor heeft de Joodvriendelijke Esarhaddon de macht gekregen en hebben de Joden een zekere mate van bevrijding uit hun ballingschap ervaren. Het is dat zij het naar hun zin hebben en het hier gewend zijn dat zij blijven. Daarnaast stuur ik natuurlijk ook hun rabbijnen aan om te zeggen dat zij in dit land veel beter af zijn, maar wat als Michael hier ingrijpt?"

"Dat zal niet gebeuren", antwoordde de Hoofd-Eerste, terwijl hij op zijn achterhoofd krabde "ik zou me maar meer druk maken om Ashmedai en Samaël, want die zijn iets aan het bekokstoven heb ik gehoord. Ashmedai heeft er zelfs Lilith bij betrokken en dat viel natuurlijk niet in goede aarde bij Samaël, want Ashmedai had